MUISTIO 9.6.2020
Ympäristöneuvos Jukka-Pekka Flander
YMPÄRISTÖMINISTERIÖ

HE 88/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2020 neljänneksi lisätalousarvioksi
Teema: kaupunkipuistojen rahoitus

mom. 35.10.61 vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen

Momentin 35.10.61 vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen perusteluja esitetään täydennettäväksi siten, että määrärahaa saa käyttää kunnille valtionavustuslain nojalla myönnettäviin avustuksiin lähivirkistysalueiden ja viheralueiden kunnostamisesta, kehittämisestä sekä palvelujen parantamisesta aiheutuviin menoihin sekä avustusten myöntämisestä aiheutuviin menoihin.

Selvitysosan mukaan määräraha olisi 13 milj. euroa, jossa mukana ovat kansalliset kaupunkipuistot. **Tästä summasta esitetään niihin kohdennettavaksi 3 milj. euroa.**

Arvoisa asunto- ja ympäristöjaosto

Pyydettynä asiantuntijamuistiona annetusta rahoitusteemasta esitän seuraavan:

1. **Mikä kansallinen kaupunkipuisto on?**

Kansallisten kaupunkipuistojen perustamismahdollisuus tuli maankäyttö- ja rakennuslakiin vuonna 2000. Sittemmin Suomeen on kaupunkien hakemuksesta – ja kaupunkien omin toimin ja taloudellisin panostuksin - syntynyt yhdeksän ”tähtikaupungin” verkosto. Se säilyttää ja kertoo monipuolisesti Suomen ja suomalaisten kaupunkien kehitystarinan – niin sivistyksellisen, taloudellisen, sosiaalisen kuin myös luonnonhistoriallisen. Kansalliset kaupunkipuistot toteuttavat kestävän kaupunkisuunnittelun periaatteita ja kansallisia luonnon- ja kulttuuriperintöstrategioita. Ne säilyttävät kullekin kaupungille tunnusomaisen fyysisen ympäristön identiteetin. Niiden pinta-ala vaihtelee noin 1 000 – 8 000 hehtaariin.

2. **Kansallisten kaupunkipuistojen verkosto (LIITE)**

Nykyiseen verkostoon kuuluu laajoja luonnon- ja rakennetun kulttuuriympäristön yhdessä muodostamia alueita seuraavista kaupungeista: Hämeenlinna (2001), Heinola ja Pori (2002), Hanko (2008), Porvoo (2010), Turku (2013), Kotka (2014), Forssa (2015) ja Kuopio (2017). Kokkolan kansallisen kaupunkipuiston hakemus on ympäristöministeriössä. Lisäksi hakemusvalmistelu on pitkällä Savonlinnassa ja Tampereella. Savonlinnan hanke kytkeytyy Unescon maailmanperintökohteen valmisteluun (LIITE, Kansallisten kaupunkipuistojen valmistelutilanne 2020).

3. **Koronaepidemian rajoitustoimien vaikutukset kyseisten kaupunkien talouteen**

Verkoston kaupungit sekä uudet kandidaatit ovat entuudestaan tunnettuja matkailukaupunkeja tai kansallismaisemia. Kaikissa järjestetään vuosittain merkittäviä kesätapahtumia, jotka sijoittuvat kansallisten kaupunkipuistojen alueelle. Näistä mainittakoon Turun Ruisrock, Pori Areena, Pori Jazz sekä Hämeenlinnan keskiaikatapahtuma ja Heinolan kesäteatteri. Näiden tapahtumien peruuntuminen koronarajoitusten vuoksi aiheuttaa kaupungeille ja niissä toimiville yrityksille suuret taloudelliset menetykset. Esimerkiksi Vanha

Porvoo on osa kansallista kaupunkipuistoa ja Porvoon merkittävin matkailukohde. Matkailun rajoitukset heijastuvat monin tavoin Porvoon elinkeinoelämään ja sen myötä kuntatalouteen.

4. Kansallisen kaupunkipuiston Suomen malli kiinnostaa kansainvälisesti

Suomen kansallisen kaupunkipuiston malli (National Urban Park, NUP) – ja erityisesti verkosto – on ainutlaatuinen maailmassa. Malli kiinnostaakin kansainvälisesti eri yhteyksissä. 2010 se valittiin kilpailutuksen perusteella Suomen vihreän talouden yhdeksi malliesimerkiksi Rio+10-kokoukseen Brasiliaan. 2011 Unesco kuuli Suomea mallista valmistellessaan uutta historiallisten kaupunkimaisemien suositusta (Historic Urban Landscape). 2014 malli ja verkosto sai European Garden Heritage Network (EGHN) –järjestöltä ensimmäisen palkinnon suurten konseptien sarjassa. 2019 Kotkan kansallinen kaupunkipuisto valittiin Suomen parhaaksi maisemaksi ja osallistui Euroopan neuvoston maisemakilpailuun sijoittuen viiden parhaan palkitun/kunniamaininnan saavuttaneen joukkoon. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun suomalainen maisemahanke menestyi. 2019-2020 Europarc Federation on osana Healthy Parks – Healthy People – projektia ottanut Suomen kansallisen kaupunkipuistomallin yhdeksi ennakoivan terveydenhoidon tapausesimerkiksi, josta toivotaan otettavan mallia muissa Euroopan maissa.

5. Suomi tarvitsee uusia kaupunkimatkailun tuotteita

Suomen kansallispuistoista on pitkällisen kehitys- ja markkinointityön tuloksena tullut merkittäviä kansainvälisen ja kotimaisen matkailun vetovoimatekijöitä, joiden aluetaloudelliset vaikutukset ovat jo merkittäviä. Kansallisista kaupunkipuistoista on samoin keinoin luotavissa suomalainen kaupunkimatkailun ”brändi”, jossa yhdistyvät mielenkiintoisella tavalla suomalaisten kaupunkien erityispiirteet ja vahvuudet: mm. inhimillinen mittakaava, historialliset puutalokorttelit ja monimuotoinen, kaunis luonto, joka on inspiroinut myös suomalaisia taiteen merkkihenkilöitä kuten Jean Sibelius ja Albert Edelfelt. Hämeenlinnan kansallinen kaupunkipuisto säilyttää maailmalla Suomen tunnetuimman henkilön, Jean Sibeliuksen, nuoruuden maiseman ja luontoretkien kohteen: Sibeliuksen Metsän.

6. Tarvittavat toimenpiteet ja rahoituksen tarve

Kansalliset kaupunkipuistot mahdollistavat laajoina alueina kestävän matkailun kehittämisen nykyisistä pistemäisistä päiväkäyntikohteista pidemmän käyntiajan alueiksi ja kasvattavat näin kaupunkien mahdollisuuksia laajentaa matkailusesonkia tapahtuma-ajankohtien ulkopuolelle. Kansallispuistoista on tehty aluetaloudellisia laskelmia, joiden mukaan kävijöiden viiveen lisääminen on keskeinen tekijä aluetaloudellisen tulon kasvattamiseksi. Keskeisiä toimenpiteitä olisivat valtion tuki kansallisten kaupunkipuistojen hoito- ja käyttösuunnitelmien toteuttamiseen, tuki virkistysreittien ja nähtävyyskohteiden rakenteiden suunnitteluun ja rakentamiseen sekä historiallisten puistojen kunnostamiseen ja kaupunkipuistoverkoston markkinointiin. Mainituilla toimenpiteillä parannettaisiin merkittävästi myös kaupunkilaisten arkiympäristön viihtyisyyttä ja mahdollisuutta päästä liikkumaan ja virkistäytymään ulkoilmassa ja luonnonhelmassa, millä olisi tutkitusti myönteisiä terveysvaikutuksia.

Toimenpiteillä edistettäisiin nopeasti ja lyhyellä aikajänteellä lisätalousarvion tavoitetta koko Suomen voimavarojen, monipaikkaisuuden ja omavaraisuuden vahvistamiseksi koronakriisistä toipuessa ja pidemmällä aikavälillä Suomen kasvukyvyn parantamista.

Toimenpiteet ovat konkreettisia ja työvaltaisia ja työllistäisivät alihankkijoina/urakoitsijoina toimivia pienyrityksiä/perheyrityksiä. Niiden toteuttaminen voisi ensivaiheessa synnyttää myös työpaikkoja opiskelijoille ja koululaisille, jotka ovat menettäneet kesätyöpaikkansa.

LIITE

Kansalliset kaupunkipuistot

Jukka-Pekka Flander
ympäristöministeriö

Kansallisten kaupunkipuistojen verkosto ja valmistelutilanne 2020

- Kansallinen kaupunkipuisto, perustamisvuosi
- Kunta jättänyt alustavan hakemuksen ympäristöministeriölle
- Kunnanhallituksen päätös selvitystyöstä

Lähde: Ympäristöministeriö

Lähde: Ympäristöministeriö